

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา (๑)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ทวีปแอฟริกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

แอฟริกาเหนือ: ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แอฟริกาเหนือประกอบด้วยประเทศหลัก ได้แก่ อียิปต์ ลิเบีย ตูนิเซีย แอลจีเรีย โมร็อกโก และซาฮาราตะวันตก ภูมิภาคนี้ตั้งอยู่ติดทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและมหาสมุทรแอตแลนติกทางตะวันตก มีทะเลทรายซาฮาราครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภูมิภาค แต่ก็มีเขตชุ่มน้ำ และที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบเศรษฐกิจอย่างมาก

๑. ภูมิประเทศของแอฟริกาเหนือ

๑.๑ ทะเลทรายซาฮารา (Sahara Desert)

- ทะเลทรายที่ใหญ่ที่สุดในโลก ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภูมิภาค
- สภาพแวดล้อมแห้งแล้ง มีพืชพรรณน้อย
- กิจกรรมเศรษฐกิจที่สัมพันธ์:
 - เหมืองแร่ เช่น ฟอสเฟต เหล็ก และยูเรเนียม (โดยเฉพาะโมร็อกโก แอลจีเรีย)
 - การค้าผ่านทะเลทราย โดยใช้สัตว์หรือรถบรรทุกผ่านเส้นทางดั้งเดิม เช่น Timbuktu Trail
 - การท่องเที่ยวทะเลทราย (Sahara Trekking)

๑.๒ แม่น้ำไนล์และที่ราบลุ่มแม่น้ำไนล์ (เฉพาะอียิปต์และชูดานตอนเหนือ)

- แม่น้ำสายหลักที่ไหลจากใจกลางแอฟริกาเข้าสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
- ที่ราบลุ่มแม่น้ำไนล์มีดินตะกอนอุดมสมบูรณ์
- กิจกรรมเศรษฐกิจที่สัมพันธ์:
 - การเกษตร เช่น ข้าวสาลี ฝ้าย อ้อย ผักผลไม้
 - การประมงน้ำจืด และ การชลประทานขั้นสูง
 - การท่องเที่ยววัฒนธรรม เช่น วิหารโบราณและพีระมิดในลุ่มน้ำไนล์

๑.๓ เทือกเขาแอตลาส (Atlas Mountains – โมร็อกโก แอลจีเรีย ตูนิเซีย)

- เทือกเขาที่ยาวและมีระดับความสูงปานกลางถึงสูง
- มีป่าดิบ น้ำตก และแหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงพื้นที่ใกล้เคียง
- กิจกรรมเศรษฐกิจที่สัมพันธ์:
 - การเกษตรบนพื้นที่สูง เช่น แอปเปิล องุ่น ข้าวโพด
 - การเลี้ยงสัตว์ เช่น แพะ แกะ
 - เหมืองแร่ เช่น บอไซด์ ทองแดง
 - การท่องเที่ยวภูเขา เช่น สกีในเทือกเขา Middle Atlas

๑.๔ ชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและมหาสมุทรแอตแลนติก

- ชายฝั่งที่ยาวและอุดมสมบูรณ์ มีเมืองท่าใหญ่หลายแห่ง
- สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่ง หรือเชิงเขา
- กิจกรรมเศรษฐกิจที่สัมพันธ์:
- การประมงชายฝั่งและการค้า
- อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารทะเล
- การท่องเที่ยวชายทะเล เช่น คาซابلังกา, ตูนิส
- การขนส่งสินค้า เมืองท่าสำคัญ: อเล็กซานเดรีย แอลเจียร์ ตันเจียร์

๒. ภูมิอากาศของแอฟริกาเหนือ

๒.๑ ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean Climate – บริเวณชายฝั่ง)

- ฤดูร้อนร้อนและแห้ง ฤดูหนาวเย็นและชื้น
- พื้นที่ที่มีอากาศแบบนี้จะพบใน ชายฝั่งตอนเหนือของโมร็อกโก แอลจีเรีย ตูนิเซีย และ

อียิปต์บางส่วน

- เหมาะสำหรับ: การปลูกพืชผลเมืองหนาว เช่น องุ่น มะกอก แอปเปิล
- อุตสาหกรรมไวน์และน้ำมันมะกอก
- อุตสาหกรรมท่องเที่ยวชายฝั่ง

๒.๒ ภูมิอากาศแบบทะเลทราย (Desert Climate)

- ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภูมิภาค โดยเฉพาะลิเบีย อียิปต์ตอนใน แอลจีเรียตอนใต้
- ฝนตกน้อยมาก (ต่ำกว่า ๒๕๐ มม./ปี) อุณหภูมิสูงกลางวัน ต่ำกลางคืน
- เหมาะสำหรับ:
- กิจกรรมที่ใช้น้ำไม่มาก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์, เหมืองแร่, ท่องเที่ยวทะเลทราย
- กิจกรรมเกษตรแบบโอเอซิส เช่น ปลูกอินทผลัม ฝัก ผลไม้ในเขตมีน้ำบาดาล

๒.๓ ภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้งเขตร้อน (Semi-arid Climate)

- พบในเขตเปลี่ยนผ่าน เช่น ริมทะเลทรายซาฮารา หรือพื้นที่เชิงเขาแอตลาส
- ปริมาณฝนมากกว่าทะเลทรายเล็กน้อย สามารถปลูกพืชไร่ได้บ้าง
- สนับสนุน:
- เกษตรกรรมในฤดูฝน
- การเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน (nomadic pastoralism)

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา (๑)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ทวีปแอฟริกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

แอฟริกาตะวันตก: ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แอฟริกาตะวันตกประกอบด้วยหลายประเทศ เช่น ไนจีเรีย กานา เซเนกัล ไบโวลีโคสต์ มาลี บุร์กินาฟาโซ และไนเจอร์ พื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งภูเขา หุบเขา ป่า และที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลายขึ้นกับลักษณะทางธรรมชาติ

๑. ภูมิประเทศของแอฟริกาตะวันตก

๑.๑ ที่ราบชายฝั่งแอตแลนติก (ไนจีเรีย กานา โกตดิวัวร์)

- เป็นพื้นที่ต่ำใกล้ทะเล มีดินอุดมสมบูรณ์
- มีแม่น้ำสายสำคัญ เช่น แม่น้ำไนเจอร์ แม่น้ำโวลตา ไหลผ่าน
- เหมาะสำหรับ การปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อส่งออก เช่น โกโก้ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

๑.๒ เขตซาเฮล (ตอนในของมาลี บุร์กินาฟาโซ)

- ดินมักไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์ ฝนตกไม่สม่ำเสมอ
- เหมาะกับ การเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะวัวและแพะ
- พบการทำ เกษตรกรรมแบบยังชีพ และ อุตสาหกรรมเหมืองแร่

๑.๓ แม่น้ำไนเจอร์และที่ราบลุ่มโดยรอบ (ไนจีเรีย มาลี)

- เป็นแหล่งน้ำถาวรที่หล่อเลี้ยงชีวิตและเศรษฐกิจ
- สนับสนุน การเกษตรขั้นสูง การประมงน้ำจืด และการตั้งถิ่นฐานขนาดใหญ่
- มีการใช้ พลังงานน้ำ และเป็นแหล่ง การขนส่งทางน้ำ

๒. ภูมิอากาศของแอฟริกาตะวันตก

๒.๑ ภูมิอากาศแบบเขตร้อนชื้นแบบมรสุม (ชายฝั่งและพื้นที่ป่า)

- ฝนตกมากในฤดูฝน อุณหภูมิสูงตลอดปี
- ส่งเสริม การปลูกพืชที่ต้องการน้ำมาก เช่น โกโก้ กล้วย ยางพารา
- ทำให้เกิด การตั้งถิ่นฐานหนาแน่น และพัฒนาการค้า

๒.๒ ภูมิอากาศทะเลทรายเขตร้อน (เขตซาเฮล - มาลี ไนเจอร์)

- ฝนตกน้อยกว่าภาคใต้ มีฤดูแล้งยาว
- จำกัดการเกษตร ทำให้ประชาชนพึ่งพาการเลี้ยงสัตว์ และ เกษตรยังชีพ
- อาจเกิดภัยแล้งและดินเสื่อมคุณภาพ ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร

๒.๓ ภูมิอากาศแบบแห้งแล้ง (พื้นที่ตะวันตกเฉียงเหนือ - ใกล้ทะเลทรายซาฮารา)

- ฝนตกน้อยมาก ดินแห้งแล้ง
- ไม่เหมาะสำหรับเกษตร แต่สามารถตั้ง ฟาร์มพลังงานแสงอาทิตย์ ได้ในอนาคต
- ประชาชนมีวิถีชีวิตแบบเร่ร่อน และ พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติแบบจำกัด

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา (๑)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ทวีปแอฟริกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

แอฟริกากลาง: ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แอฟริกากลางประกอบด้วยประเทศสำคัญ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (DRC), แคเมอรูน, กาบอง, สาธารณรัฐคองโก, สาธารณรัฐแอฟริกากลาง, อิเควทอเรียลกินี และชาติบางส่วน พื้นที่นี้เป็น “หัวใจสีเขียวของแอฟริกา” เพราะมีป่าดิบชื้นขนาดใหญ่และแม่น้ำคองโกเป็นแกนกลาง

๑. ภูมิประเทศของแอฟริกากลาง

๑.๑ ที่ราบลุ่มแม่น้ำคองโก

- เป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ มีแม่น้ำคองโกไหลผ่าน
- มีดินชุ่มน้ำและป่าดงดิบหนาแน่น → เหมาะสำหรับ การทำป่าไม้, การเกษตรในพื้นที่จำกัด, และ ประมงน้ำจืด
- แม่น้ำคองโกยังเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญ

๑.๒ เขตภูเขาทางตะวันออก หรือ เมานต์รูเวนโซรี

- พื้นที่สูง มีอากาศเย็นและฝนตกมาก
- เหมาะกับ การปลูกพืชเขตอบอุ่น เช่น กาแฟ ชา และกล้วย
- ยังส่งเสริม การท่องเที่ยวธรรมชาติและผจญภัย

๑.๓ ชายฝั่งแอตแลนติก (แคเมอรูน กาบอง)

- ชายฝั่งต่ำ มีป่าฝนเขตร้อนและที่ราบน้ำท่วมถึง
- สนับสนุน การประมงชายฝั่ง, ส่งออกไม้ และ ตั้งเมืองท่า เช่น ลิเบรวิล

๑.๔ ที่ราบสูงชาดและเขตกึ่งแห้งแล้งตอนเหนือ หรือเขตซาเฮล

- มีดินทรายแห้ง ฝนตกน้อย
- จำกัดการเกษตร → เหมาะสำหรับ การเลี้ยงสัตว์ และ เหมืองแร่

๒. ภูมิอากาศของแอฟริกากลาง

๒.๑ เขตภูมิอากาศแถบศูนย์สูตร (ร้อนชื้น)

- ฝนตกเกือบทั้งปี อุณหภูมิสูงและความชื้นสูง
- ทำให้พื้นที่มี ป่าดิบชื้นหนาแน่น
- สนับสนุน อุตสาหกรรมไม้ พืชเมืองร้อน และการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ

๒.๒ ภูมิอากาศแบบสะวันนา (ร้อนชื้นแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน)

- พื้นที่เปลี่ยนผ่านระหว่างป่าเขียวกับทุ่งหญ้า
- สนับสนุน การทำไร่แบบหมุนเวียน และ การเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก
- มีความเสี่ยงจากการตัดไม้และไฟป่า

๒.๓ ภูมิอากาศแบบทะเลทรายเขตร้อน (บางส่วนของชาดและตอนเหนือ)

- พื้นที่ห่างจากแหล่งน้ำ มีฝนตกน้อย
- ประชากรต้องพึ่งพาโอเอซิส และ กิจกรรมเร่ร่อน

ใบความรู้ ที่ ๑ เรื่อง ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา (๑)

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ทวีปแอฟริกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

แอฟริกาตะวันออก: ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ประเทศสำคัญ: เอธิโอเปีย เคนยา แทนซาเนีย ยูกันดา รวันดา บรุนดี โซมาเลีย จิบูตี เอริเทรีย เซเชลส์
มาดากัสการ์ คอโมโรส

๑. ภูมิประเทศของแอฟริกาตะวันออก

๑.๑ ที่ราบสูงแอฟริกาตะวันออก เอธิโอเปีย

- ครอบคลุมเอธิโอเปีย เคนยา ยูกันดา และแทนซาเนีย
- ดินภูเขาไฟอุดมสมบูรณ์ → เหมาะกับการปลูกกาแฟ ชา ข้าวโพด
- อุณหภูมิเย็นกว่าเขตร้อนทั่วไป → ดึงดูดกิจกรรมท่องเที่ยวภูเขา

๑.๒ เทือกเขาและภูเขาสูง

- เช่น ภูเขาคิลิมันจาโร (แทนซาเนีย), เมารู และเคนยา
- มีอิทธิพลต่อ ภูมิอากาศ และการเพาะปลูกแบบขั้นบันได

๑.๓ ทะเลสาบขนาดใหญ่

- เช่น ทะเลสาบวิกตอเรีย (แหล่งน้ำจืดใหญ่ที่สุดในแอฟริกา),
ทะเลสาบแทนกันยีกา
- เป็นแหล่งประมงน้ำจืดและคมนาคมภายในประเทศ

๑.๔ แกรตริฟต์แวลลีย์ (Great Rift Valley)

- มีภูเขาไฟ น้ำพุร้อน ทะเลสาบน้ำเค็ม
- ดึงดูด การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และศักยภาพพลังงานความร้อนใต้พิภพ

๑.๕ พื้นที่ชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย

- เช่น เมืองมอมบาซา (เคนยา), ดาร์เอสซาลาม (แทนซาเนีย)
- เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ การประมง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวชายทะเล

๒. ภูมิอากาศของแอฟริกาตะวันออก

๑. ภูมิอากาศแบบเขตร้อนชื้นแบบมรสุม

- พบบริเวณรอบทะเลสาบวิกตอเรีย
- ฝนตกตลอดปี → เหมาะกับเกษตรกรรมพืชเขตร้อน เช่น ถั่วเหลือง ข้าวโพด
สำปะหลัง

๒. ภูมิอากาศแบบสะวันนา

- ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเคนยา แทนซาเนีย
- ฝนตามฤดูกาล → เหมาะกับการเลี้ยงสัตว์ และการท่องเที่ยวซาฟารี

๓. ภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้งเขตร้อน

- พบในโซมาเลียและทางตอนเหนือของเคนยา
- จำกัดเกษตรกรรม → เน้นปศุสัตว์และค้าขายตามเส้นทางทะเลทราย

ใบความรู้ ที่ ๑ เรื่อง ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกา (๑)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ทวีปแอฟริกา
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ส่งผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

แอฟริกาใต้: ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีผลต่อที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ประเทศสำคัญ: แอฟริกาใต้ นามิเบีย บอตสวานา ซิมบับเว แซมเบีย เลโซโท เอสวาตินี มาลาวี

๑. ภูมิประเทศของแอฟริกาใต้

๑. ที่ราบสูงแอฟริกาใต้ หรือ ไฮเวลด์

- ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้และบอตสวานา
- อุดมด้วยแร่ → อุตสาหกรรมเหมืองแร่ เช่น ทอง เพชร ถ่านหิน

๒. แอ่งน้ำและที่ราบลุ่มแม่น้ำ

- แม่น้ำแซมบีสี → สนับสนุนพลังงานน้ำ (เขื่อน Kariba) และเกษตรกรรมในแซมเบีย/ซิมบับเว
- แม่น้ำลิมโปโป และแม่น้ำออเรนจ์ → การชลประทาน พืชไร่และผลไม้

๓. พื้นที่ทะเลทรายและกึ่งทะเลทราย

- เช่น ทะเลทรายนามิบ และคาลาฮารี (นามิเบีย บอตสวานา)
- พื้นที่แห้งแล้ง → เน้นการเลี้ยงสัตว์ และเหมืองแร่

๔. ชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกและอินเดีย

- เมืองท่าสำคัญ เช่น เคปทาวน์ เดอร์บัน พอร์ตเอลิซาเบท
- ศูนย์กลางอุตสาหกรรม การค้า และการท่องเที่ยว

๕. เทือกเขาดราเคนส์เบิร์ก

- คั่นระหว่างพื้นที่ชายฝั่งและที่ราบสูงในแอฟริกาใต้
- แหล่งต้นน้ำ → เหมาะกับการปลูกพืชเมืองหนาว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

๒. ภูมิอากาศของแอฟริกาใต้

๑. ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน (ที่ Cape Town)

- ฤดูร้อนร้อนและแห้ง ฤดูหนาวมีฝน → ปลูกองุ่น ไวน์ ส้ม แอปเปิ้ล

๒. ภูมิอากาศแบบกึ่งแห้งแล้งเขตร้อน

- พบในนามิเบีย บอตสวานา ซิมบับเว จำกัดเกษตรกรรม เน้นเลี้ยงสัตว์

๓. ภูมิอากาศแบบเขตอบอุ่นภาคพื้นทวีป

- ฝนตามฤดูกาลในซิมบับเว แซมเบีย มาลาวี → เหมาะกับพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ยาสูบ ฝ้าย